

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 507/2023-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátskou kanceláriou Weis & Partners s. r. o., Priemyselná 1/A, Bratislava, IČO 47 234 776, v mene ktorej koná advokát JUDr. Peter Weis, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Obdo/11/2023 z 23. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .
2. Návrhu na odklad vykonateľnosti a rozhodnutie o dočasnom opatrení **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. júla 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva podnikat' podľa čl. 35 ods. 1 ústavy a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5Obdo/11/2023 z 23. mája 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovatelia navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Podaním doručeným ústavnému súdu 21. augusta 2023 sťažovatelia doplnili ústavnú sťažnosť aj o porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a navrhli priznať im finančné zadostučinenie vo výške 30 000 eur. Podaním doručeným ústavnému súdu 17. októbra 2023 sťažovatelia navrhli odložiť vykonateľnosť napadnutého uznesenia a prijať dočasné opatrenie v podobe odloženia účinnosti uznesení prijatých na zasadnutí mimoriadneho valného zhromaždenia žalovaného [REDACTED], 26. septembra 2022, ktorými boli sťažovatelia odvolaní z predstavenstva spoločnosti a ktorými boli vymenovaní noví členovia predstavenstva spoločnosti:

na nariadenie neodkladného opatrenia/dovolania. Najvyšší súd tak postupoval formalisticky a zúžil právo sťažovateľov na prístup k súdu, a to bez ohľadu na vznik škody na majetku štátu, z ktorého je žalovaný financovaný, na ktorú sťažovatelia vo svojich podaniach poukazovali.

d) Najvyšší súd z neznámych dôvodov poukázal na dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia, ktorého sa sťažovatelia nedovoľávali.

e) Z uvedených dôvodov je napadnuté uznesenie svojvoľné a nepreskúmateľné.

f) V doplnení ústavnej sťažnosti z 21. augusta 2023 sťažovatelia uviedli, že výrok napadnutého uznesenia o odmietnutí dovolania a zároveň náhrade trov dovolacieho konania považujú za zmätočný a nezrozumiteľný, „*ak na jednej strane dovolací súd odmietne dovolanie z dôvodu, že je neprípustné voči rozhodnutiu, ktorým sa konanie nekončí, a následne prizná náhradu trov dovolacieho konania, nakoľko rozhodnutím dovolacieho súdu sa konanie skončilo*“. Ďalej rozšírili ústavnú sťažnosť aj o porušenie základného práva na prerokovanie svojej veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré vidia v tom, že všeobecné súdy konali o ich návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia v neprimerane dlhej dobe, čím vystavili sťažovateľov právnej neistote a neposkytli im včas účinnú právnu ochranu. Sťažovatelia prezentujú svoj názor, že zákonná lehota 30 dní na rozhodnutie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia v ich veci musí analogicky platiť aj vo vzťahu k dĺžke konania na odvolacom súde a dovolacom súde. Dňa 29. septembra 2022 bol podaný návrh súdu prvej inštancie na nariadenie neodkladného opatrenia, o ktorom okresný súd rozhodol 27. októbra 2022. O odvolaní proti uzneseniu súdu prvej inštancie rozhodol odvolací súd 13. decembra 2022 a o dovolaní proti uzneseniu krajského súdu rozhodol dovolací súd napadnutým uznesením až 23. mája 2023. Celkovo tak konanie vo veci návrhu na vydanie neodkladného opatrenia trvalo 8 mesiacov, a teda podľa sťažovateľov nebolo zo strany všeobecných súdov, najmä zo strany dovolacieho súdu dodržané ich základné právo na konanie bez zbytočných prieťahov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a základného práva podnikat' podľa čl. 35 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľov.

III.1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

6. Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane pripomína (napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 159/08, IV. ÚS 596/2012, III. ÚS 365/2017), že otázku, kedy je prípustné dovolanie, rieši zákon, t. j. ide o otázku zákonnosti, a preto posúdenie splnenia zákonných predpokladov (podmienok) prípustnosti dovolania s negatívnym výsledkom samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práv sťažovateľa. To platí o to viac, že ústavný súd akceptuje, že otázka posúdenia, či sú splnené zákonné podmienky prípustnosti dovolania, patrí (v zásade) do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017).

7. Vychádzajúc z citovanej judikatúry a zohľadňujúc argumentáciu sťažovateľov v ich sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, sa úloha ústavného súdu v posudzovanej veci obmedzuje na posúdenie, či najvyšší súd v napadnutom uznesení dostatočným, a teda ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil svoj záver o neprípustnosti dovolania. V opačnom prípade by totiž ústavný súd nahrádzal právomoc najvyššieho súdu, čo s odkazom na jeho ústavné postavenie zjavne nie je jeho úlohou.

8. Ústavný súd vo svojej stabilizovanej judikatúre tiež uvádza, že postup a rozhodnutie súdu, ktoré vychádzajú z aplikácie konkrétnej procesnoprávnej úpravy, v zásade nemožno hodnotiť ako porušovanie základných práv a slobôd (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97).

9. Vo veci sťažovateľov sa najvyšší súd musel zaoberať otázkou, či dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu predstavuje spôsobilý predmet dovolania, a z tohto dôvodu zisťoval, či dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu je rozhodnutím vo veci samej, prípadne rozhodnutím konečným, ktorého povaha by otvárala dovolaciemu súdu možnosť preskúmať prípustnosť dovolania z dôvodov tzv. zmätočnosťných väd vyvodzovaných sťažovateľmi z § 420 CSP. Najvyšší súd v tejto súvislosti poukázal na svoju ustálenú rozhodovaciu prax – rozhodnutie sp. zn. 4Obdo/66/2017 z 19. júna 2018 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka“) pod R 76/2018, rozhodnutie sp. zn. 3Cdo/157/2017 z 11. októbra 2017 uverejnené v zbierke pod R 21/2018, rozhodnutie sp. zn. 5Cdo/154/2018 z 28. marca 2019, rozhodnutie sp. zn. 8Cdo/83/2017 zo 14. júna 2017 a tiež *a contrario* rozhodnutie sp. zn. 5Obdo/15/2022 z 31. mája 2022 uverejnené v zbierke pod R 28/2022, z ktorej vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o neodkladnom opatrení je prípustné dovolanie podľa § 420 CSP za predpokladu, že rozhodnutie súdu o neodkladnom opatrení vrátane rozhodnutia odvolacieho súdu má povahu rozhodnutia vo veci samej, teda že samotné neodkladné opatrenie konzumuje vec samu. To je splnené v prípade návrhov na nariadenie neodkladného opatrenia po skončení konania a v prípade návrhov pred jeho začatím, na ktoré v zmysle § 336 ods. 1 CSP nenadväzuje žaloba (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 1086; rovnako tiež napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5Obdo/76/2016 z 5. januára 2017). Rovnako v prípade návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia podaného pred začatím konania, na ktoré nenadväzuje žaloba podľa § 336 ods. 1 CSP, konanie končí rozhodnutím o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. O rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, by išlo aj v prípade, že súd musel vec skončiť procesne (pre existenciu prekážky vecného prejednávania odôvodňujúcej zastavenie konania alebo odmietnutie podania) bez toho, aby vec prejednal (pozri uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/83/2017 zo 14. júna 2017).

10. Najvyšší súd konštatoval, že v posudzovanej veci sťažovateľov uvedené podmienky prípustnosti predmetu dovolania splnené neboli, keďže v danom prípade išlo o návrh na nariadenie neodkladného opatrenia z 29. septembra 2022 pred začatím konania vo veci samej, ktorým sa sťažovatelia domáhali, aby súd neodkladným opatrením nariadil odklad účinnosti uznesení prijatých na zasadnutí mimoriadneho valného zhromaždenia žalovaného 26. septembra 2022 do času rozhodnutia o žalobe o určenie neplatnosti predmetných uznesení. Predmetná určovacia žaloba z 10. októbra 2022 bola sťažovateľmi podaná na okresnom súde a je dosiaľ vedená v konaní sp. zn. 18Cb/55/2022. Ide teda o prípad návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia pred začatím konania o veci samej, na ktoré nadväzuje žaloba (konanie o veci samej). Z tohto dôvodu považoval najvyšší súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu za také rozhodnutie o neodkladnom opatrení,

ktoré nemá charakter rozhodnutia vo veci samej (a nie je ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí), čo je základnou podmienkou prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP.

11. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu napadnutého uznesenia, dospel k záveru, že vo veci sťažovateľov najvyšší súd aplikoval platnú a účinnú relevantnú právnu normu (§ 420 CSP) v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou a jej aplikáciu odôvodnil zrozumiteľne a dostatočne, teda ústavne akceptovateľným spôsobom.

12. Ústavný súd považuje rozhodovaciu prax najvyššieho súdu o nastolenej otázke za ústavne konformnú a nevidí dôvod, aby do tejto vstupoval (pozri napr. IV. ÚS 210/2022, IV. ÚS 506/2022).

13. Závery, ku ktorým najvyšší súd dospel, tak nemožno označiť za svojvoľné (arbitrárne). Skutočnosť, že sťažovatelia sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňujú, nestačí na prijatie záveru o zjavnej arbitrárnosti napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom.

14. Námetka zmatečnosti a nezrozumiteľnosti II. výroku napadnutého uznesenia, ktorým najvyšší súd priznal žalovanému proti sťažovateľom nárok na plnú náhradu trov dovolacieho konania, nie je riadne odôvodnená, keďže z nej nie je zrejmé, v čom sťažovatelia vidia zmatečnosť či nezrozumiteľnosť predmetného výroku. V odôvodnení napadnutého uznesenia vo vzťahu k rozhodnutiu o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd poukázal na § 451 ods. 3 druhú vetu CSP, § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP. Zároveň najvyšší súd uviedol, že o výške náhrady trov dovolacieho konania na strane žalovaného rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP). Z uvedeného tak pri absencii riadneho, zrozumiteľného odôvodnenia vznesenej námietky ústavnému súdu nevyplýva žiaden nedostatok vo vzťahu k rozhodnutiu o trovách dovolacieho konania majúci charakter porušenia práva na spravodlivé súdne konanie, ktorý by odôvodňoval zásah ústavného súdu.

15. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatuje, že medzi napadnutým uznesením a namietaným porušením práva sťažovateľov na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohla ústavný súd viesť k záveru o porušení ich práv, preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

16. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a základného práva podnikat' podľa čl. 35 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením ústavný súd konštatuje, že zo skutočností, ktoré sťažovatelia vo svojej ústavnej sťažnosti uviedli, nevyplýva žiadna možnosť ich porušenia, ktorej reálnosť by mohol ústavný súd posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie. Sťažovatelia totiž porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 35 ods. 1 ústavy ako práv hmotnoprávnej povahy odvíjajú od porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré majú procesnú povahu. Vychádzajúc z argumentácie sťažovateľov, nevyhnutným predpokladom porušenia ich hmotných práv by bol záver o tom, že došlo k porušeniu ich procesných práv. Keďže ústavný súd vylúčil možnosť porušenia označených procesných práv sťažovateľov napadnutým uznesením najvyššieho súdu,

rovnako dospel k záveru o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti v časti, ktorou sťažovatelia namietali porušenie svojich označených hmotných práv, a preto aj v tejto časti bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

17. Predmetom tejto časti ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľov na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom všeobecných súdov, podľa vyjadrenia sťažovateľov „*najmä dovolacieho súdu*“ v konaní o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. Sťažovatelia dôvodí, že všeobecné súdy konali o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia podanom 29. septembra 2022 po neprimerane dlhú dobu 8 mesiacov, pričom zákonná lehota 30 dní na rozhodnutie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia vo veci sťažovateľov by podľa ich názoru mala byť aplikovateľná aj vo vzťahu k dĺžke konania na odvolacom súde, ako aj na dovolacom súde.

18. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že napriek zastúpeniu sťažovateľov kvalifikovaným právnym zástupcom ústavná sťažnosť vo vzťahu k označeným právam nespĺňa náležitosti kvalifikovaného návrhu na začatie konania. Pre úplnú absenciu petitu ústavnej sťažnosti v tejto časti vrátane presného označenia orgánov porušujúcich označené práva a spisových značiek jednotlivých konaní nie je ústavnému súdu zrejmé, či sťažovatelia namietajú postup súdov všetkých troch inšancií alebo len najvyššieho súdu. V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že podľa § 45 zákona o ústavnom súde je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje zvlášť na návrh výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovateľ domáha (petit), pretože ústavný súd môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáhal v petite svojej ústavnej sťažnosti, a to iba vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (čl. 2 ods. 2 ústavy). Uvedená nedostatočnosť ústavnej sťažnosti tak zakladá dôvod na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

19. Odhliadnuc od uvedeného, ústavný súd konštatuje, že ochrana základnému právu na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a právu na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa v konaní pred ústavným súdom poskytuje len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany k porušeniu označených práv označenými orgánmi verejnej moci ešte mohlo dochádzať alebo porušenie v tom čase ešte mohlo trvať (II. ÚS 518/2014, IV. ÚS 632/2018, II. ÚS 176/2019). Ak v čase, keď ústavná sťažnosť bola ústavnému súdu doručená, už nedochádzalo k porušovaniu označeného základného práva, ústavný súd sťažnosť zásadne odmietne ako zjavne neopodstatnenú, pretože konanie o takej ústavnej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov (napr. III. ÚS 462/2017, IV. ÚS 149/2018, II. ÚS 464/2018, I. ÚS 265/2022). Teda jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je požiadavka smerovania sťažnosti proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa.

Tento právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (Obluk proti Slovenskej republike, rozsudok z 20. 6. 2006, č. 69484/01, body 62 a 63; Mazurek proti Slovenskej republike, rozsudok z 3. 3. 2009, sťažnosť č. 16970/05).

20. Zo samotnej ústavnej sťažnosti a z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd zistil, že v čase podania tejto ústavnej sťažnosti ústavnému súdu bolo už o dovolaní sťažovateľov napadnutým uznesením najvyššieho súdu rozhodnuté a toto rozhodnutie bolo sťažovateľom 19. júna 2023, keď nadobudlo právoplatnosť, aj doručené. Na základe uvedeného je možné konštatovať, že v čase podania ústavnej sťažnosti už bola právna neistota sťažovateľov v predmetnej veci odstránená. Z tohto dôvodu ústavný súd svoju úlohu v predmetnej veci nenachádza, na základe čoho mu nezostávalo iné, než odmietnuť ústavnú sťažnosť aj v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.3. K návrhu na odklad vykonateľnosti a rozhodnutie o dočasnom opatrení:

21. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sťažovateľov v celom rozsahu z dôvodov už ozrejmenejších v tomto uznesení ústavný súd ani nemohol vyhovieť ich návrhom na odklad vykonateľnosti a rozhodnutie o dočasnom opatrení, keďže zo systematického výkladu právnej úpravy týchto inštitútov vyplýva (pozri § 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pozn.), že pozitívne rozhodnutie o takýchto návrhoch implicitne prichádza do úvahy vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie. Z uvedeného dôvodu ústavný súd návrhom na odklad vykonateľnosti a rozhodnutie o dočasnom opatrení nevyhovel.

22. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov nezaoberal, pretože rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. novembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu